

ارتباط بین معیارهای کیفیت اطلاعات حسابداری در واکنش به مولفه های انگیزشی مدیران

عبدالله حسین زاده^۱، سید محمود موسوی شیری^{۲*}، زهره حاجیها^۳، هاشم نیکومرام^۴

^۱عضو هیات علمی، گروه حسابداری، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران

^۲دانشیار، گروه حسابداری، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران (عهده دار مکاتبات)

^۳دانشیار، گروه حسابداری، واحد شرق تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

^۴استاد، گروه حسابداری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

تاریخ دریافت: آذر ۱۳۹۹، اصلاحیه: بهمن ۱۳۹۹، پذیرش: اسفند ۱۳۹۹

چکیده:

مطالعات گذشته از معیارهای مختلفی جهت اندازه گیری کیفیت اطلاعات حسابداری استفاده کرده است که هر یک بیانگر بعد خاصی از کیفیت می باشد. هدف این پژوهش ارائه چارچوبی جهت ارزیابی و مقایسه معیارهای کیفیت اطلاعات حسابداری شامل پایداری، قابلیت پیش بینی و اقلام تعهدی در واکنش به مولفه های انگیزشی پاداش، بدهی، سیاسی و مالیاتی می باشد. این پژوهش از نوع کاربردی و با رویکرد همبستگی انجام شده است. نمونه آماری پژوهش شامل ۱۶۳ شرکت از شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۶ می باشد. داده های جمع آوری شده به روش داده های ترکیبی و رگرسیون حداقل مربعات مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. یافته های پژوهش نشان می دهد که انگیزه پاداش با کلیه معیارهای کیفیت اطلاعات حسابداری رابطه معنی داری دارد. به نحوی که با افزایش انگیزه پاداش، پایداری و اقلام تعهدی افزایش و قابلیت پیش بینی کاهش می یابد. هم چنین معیارهای کیفیت اطلاعات حسابداری در واکنش به مولفه های انگیزشی مدیران دارای روابط همگرایی، واگرایی و عدم ارتباط معنی دار می باشند. به عبارت دیگر معیارهای کیفیت اطلاعات حسابداری در برخی از موارد می توانند به عنوان جانشین و در برخی از موارد نیز به عنوان مکمل در نظر گرفته شوند.

واژه های اصلی: کیفیت اطلاعات حسابداری، مولفه های انگیزشی مدیران، پایداری، قابلیت پیش بینی، اقلام تعهدی.

۱- مقدمه

کند که گزارشگری مالی بایستی ارائه کننده اطلاعات درباره عملکرد مالی شرکت طی یک دوره باشد. طبق این بیانیه، کیفیت سود به شرح زیر تعریف می شود:

«سود با کیفیت بالا، اطلاعات بیشتری درباره ویژگی های عملکرد مالی یک شرکت که در ارتباط با تصمیم های خاص، توسط تصمیم گیرنده خاص گرفته شده، فراهم می کند».

سه ویژگی زیر برای کیفیت سود در این تعریف نهفته است:

اول، کیفیت سود مشروط به تصمیم های اتخاذ شده بر اساس اطلاعات است؛ بنابراین طبق این تعریف، اصطلاح کیفیت سود به تنهایی بی معنی است. کیفیت سود تنها در چارچوب یک مدل تصمیم خاص تعریف شده است. دوم، کیفیت عدد سود گزارش شده به این موضوع بستگی دارد که آیا این عدد حاوی اطلاعات مفید درباره عملکرد مالی شرکت، از تمامی جنبه های غیرقابل مشاهده است. سوم اینکه کیفیت سود در این تعریف، به دو طریق (۱) از طریق ارتباط عملکرد مالی شرکت با تصمیم های اتخاذی و (۲) به واسطه توانایی سیستم حسابداری در اندازه گیری عملکرد تعیین

گزارشگری مالی برون سازمانی در خصوص ارزش گذاری و مباشرت نقش مهمی دارد [۴۰]. یکی از اقلامی که به طور ویژه در گزارشگری مالی برون سازمانی مورد توجه افراد قرار می گیرد رقم سود است، زیرا سود یکی از معیارهای ارزیابی عملکرد بوده که برای تعیین ارزش بنگاه های اقتصادی مورد استفاده قرار می گیرد. تفاوت سود گزارش شده در صورت های مالی از سود واقعی واحد تجاری به علت محدودیت های ذاتی در اندازه گیری های حسابداری است. در حسابداری ویژگی های هر موضوع اندازه گیری می شود اما معمولاً این اندازه گیری ها در دنیای واقعی قابل اثبات نیستند، زیرا از روش های ساختاری محاسبه گردیده اند. برای رفع این مشکل سرمایه گزاران و تحلیل گران به جای رقم سود، از مفهوم کیفیت سود کمک گرفته و با اتکا به کیفیت پایین و یا بالای سود، تصمیم های مربوط به سرمایه گذاری را اتخاذ می کنند. هم چنین کیفیت سود به عنوان یکی از ویژگی های گزارشگری مالی است که به وسیله معیارهای مختلفی اندازه گیری می شود و شاخص ریسک مرتبط با عدم تقارن اطلاعاتی محسوب می شود [۶۲]. بیانیه شماره یک مفاهیم حسابداری مالی بیان می

مختلفی در خصوص ارتباط بین معیارهای کیفیت سود با در نظر گرفتن یک عامل تعیین کننده یا پیامد مشابه مورد بررسی قرار گرفته است. به عنوان مثال یافته های پژوهش ایورت و واگن هوفر [۳۲] بر اساس نظریه انتظارات عقلایی یک مدیر که به دنبال این است قیمت سهام و سود افزایش و هم چنین سود هموار باشد، نشان می دهد که معیارهای مربوط بودن ارزش و پایداری معیارهایی هستند که انطباق بیشتری با یکدیگر دارند و پس از آن دو، معیارهای قابلیت پیش بینی و هموارسازی می باشند. اما معیار اقلام تعهدی اختیاری انطباق کمی با سایر معیارها دارد. هم چنین باتاچاریا و همکاران [۲۰] نیز به این نتیجه رسیدند که بین عدم هموارسازی و محافظه کاری رابطه معکوس و معنی داری وجود دارد. برخی از پژوهش ها [۵] نیز نشان می دهند که بین بیشتر معیارهای مرسوم کیفیت سود، ارتباط معنی داری وجود دارد و این ارتباطات در برخی از موارد معکوس است و برخی دیگر از پژوهش ها [۱۲] [۲۷] نشان می دهند که بین معیارهای کیفیت سود همگرایی کاملی وجود ندارد. هم چنین دیچو و همکاران [۲۴] معتقدند اگر کیفیت سود یک سازه تنها باشد و معیارهای مختلف فقط آن را با درجات دقت مختلف اندازه گیری کنند، انتظار می رود اعتبار همگرایی در بین معیارهای مختلف کیفیت سود برای عوامل تعیین کننده مشابه و پیامدهای مشابه وجود داشته باشد. و لذا اگر یک عامل تعیین کننده خاص با همه معیارها مرتبط نباشند، یا اگر معیارهای مختلف پیامدهای مشابهی نداشته باشند، می توان نتیجه گیری نمود که معیارهای مختلف کیفیت سود سازه های متفاوتی را اندازه گیری می کنند. لذا در صورتی که مولفه های انگیزشی مدیران باعث تعدیل روابط بین دو معیار کیفیت اطلاعات حسابداری گردد و این ارتباط مثبت باشد، نشان دهنده همگرایی بین این دو معیار خواهد بود. هم چنین در صورتی که این ارتباط منفی باشد، بیانگر واگرایی معیارهای مزبور خواهد بود. به علاوه پژوهش هایی نظیر پژوهش صفرزاده و واحدیان [۹] که بحران مالی را به عنوان یک عامل تعیین کننده در کیفیت سود مورد توجه قرار داده است، اثر این عامل مشترک را بر معیارهای مختلف کیفیت سود مورد بررسی قرار داده است. که دریافته اند بحران مالی جهانی از طریق تأثیر مثبتی که بر برخی از معیارهای ارزیابی کیفیت سود از جمله پایداری و هموارسازی سود دارد، موجب بهبود کیفیت سود و از طریق تأثیر منفی که بر برخی دیگر از معیارهای ارزیابی کیفیت سود از جمله محافظه کاری حسابداری، مربوط بودن ارزش، کیفیت اقلام تعهدی و پیش بینی پذیری سود دارد، موجب کاهش کیفیت سود می شود. هم چنین دسینه، تاری وردی و حیدرپور [۶] در پژوهشی تأثیر چهار معیار کیفیت سود شامل اقلام تعهدی، پایداری سود، قابلیت پیش بینی سود و هموارسازی سود را به عنوان ویژگی های مبتنی بر حسابداری ویژگی های سود بر شاخص ریسک نامطلوب سود با رویکردی متفاوت از سایر پژوهش ها به عنوان شاخص ارزیابی ریسک مورد بررسی قرار داده است. نتایج نشان می دهد به جز

می شود [۲۴]. بنابراین یکی از دلایل احتمالی تنوع در تعاریف مطرح شده مرتبط با کیفیت سود می تواند نگاه های متفاوت پژوهش گران به جنبه های گوناگون این مفهوم باشد. به همین دلیل موضوع کیفیت سود بسیار پیچیده به شمار می رود و تاکنون هیچ پژوهش گری نتوانسته است تعریف یگانه ای از این مفهوم ارائه نماید و یا شاخص کاملی برای آن بیابد. هم چنین هدف تصمیم گیرندگان و نقش سود در مدل تصمیم گیری در تعریف کیفیت سود تاثیرگذار است. از جمله قانون گذاران عموماً وقتی سود را با کیفیت تلقی می نمایند که با روح و قواعد تعیین شده در اصول پذیرفته شده حسابداری مطابقت داشته باشد. در مقابل، اعتباردهندگان احتمالاً سودی را با کیفیت تلقی می نمایند که به سادگی بتوان آن را به جریان های نقدی تبدیل نمایند. کمیته های جبران خدمت مدیران سودی را با کیفیت تلقی می کنند که منعکس کننده عملکرد واقعی مدیران بوده و عوامل خارج از کنترل مدیران تاثیر کمی روی آن داشته باشد. اینگوآ و همکاران [۶۱] دریافته اند شرکت هایی که اعضای هیئت مدیره کمتر موثری دارند پاداش نسبت به کیفیت اطلاعات حسابداری حساسیت پایین تری دارد. هم چنین طبق دیدگاه بی بر و همکاران [۱۹] معیارهای موجود به دلیل عدم توانایی تشخیص بین عدم اطمینان در گزارشات مالی مرتبط با ماهیت بنیادی شرکت و پارازیت های مرتبط با گزارشگری یا تحریفات حسابداری، مورد انتقاد قرار گرفته است. بنابراین علی رغم استفاده فراوان از معیارهای مختلف جهت اندازه گیری کیفیت سود، نظریه ها بینش کمی در خصوص اینکه آیا این معیارها سازه مشابهی دارند، جنبه های مختلفی از یک سازه هستند یا سازه های متفاوتی دارند را ارائه می نماید. از سوی دیگر بنا بر نظریه نمایندگی و با توجه به تضاد منافع که بین مدیران و سهامداران وجود دارد و اینکه سود توسط مدیران گزارش می شود، جهت ارزیابی کیفیت سود باید به مولفه های انگیزشی مدیران به عنوان یک عامل تعیین کننده توجه نمود و به نقش آن ها در همگرایی بین معیارهای کیفیت سود پرداخت. یافته های این پژوهش اولاً می تواند به ذی نفعان گزارشگری مالی جهت شناسایی و کنترل موثرترین مولفه انگیزشی مدیران بر کیفیت اطلاعات حسابداری کمک نماید. ثانیاً پژوهشگران این حوزه جهت انتخاب معیار کیفیت اطلاعات حسابداری به روابط بین معیارهای موجود توجه کنند.

۲- مبانی نظری و مروری بر پیشینه پژوهش

پژوهش های مرتبط با کیفیت سود، معیارهای مختلفی را به عنوان شاخص کیفیت سود شامل پایداری، قابلیت پیش بینی، هموارسازی، اقلام تعهدی غیرعادی، کیفیت اقلام تعهدی، مربوط بودن ارزش، به موقع بودن، محافظه کاری و سایر معیارها استفاده کرده اند. علی رغم استفاده زیاد از این معیارها، نظریه ها و ادبیات حسابداری کمتر در خصوص اینکه این معیارها ساختار مشابهی دارند، جنبه های مختلفی از یک ساختار هستند و یا ساختارهای متفاوتی دارند و آیا این معیارها جایگزین یا مکمل یکدیگر هستند، را ارائه می نمایند [۳۲]. در این راستا پژوهش های

معیار هموارسازی سود، سایر معیارهای مبتنی بر حسابداری ویژگی های سود با ریسک نامطلوب سود دارای رابطه معنی دار بوده است.

از سوی دیگر با رشد تجارت و افزایش سرمایه‌گذاری در سهام مسائل جدایی مدیریت از مالکیت و نظریه نمایندگی و نقش اطلاعات مالی موردتوجه مدیران، سرمایه‌گذاران و پژوهشگران قرارگرفته است [۴۱].

نظریه نمایندگی خواستار تغییرهای انقلابی در نظام راهبری و راهبرد شرکت‌ها بود. به این ترتیب چهار تغییر برای افزایش سودآوری شرکت طراحی شد: تغییر انگیزه‌های مدیران، افزایش نظارت بر مدیران، تقویت تمرکز صنعتی و تغییر تأمین مالی برای طرح‌های جدید [۲۸] با استفاده از این نظریه نه تنها شرکت تعریف شد بلکه رفتار مدیران شرکت‌ها نیز بیان گردید. از این دیدگاه، شرکت انسان نیست بلکه نهاد قانونی - مصنوعی است که به‌عنوان کانونی برای فرآیند پیچیده قراردادهای به خدمت گرفته می‌شود که در آن هدف‌های متضاد اشخاص در چارچوب روابط قراردادی به نقطه تعادل می‌رسد [۸]. رابطه نمایندگی، قراردادی (لزوماً نه رسمی و نه صریح) است که بر اساس آن فرد یا افرادی (کارگزار یا مالک) فرد دیگری (کارگزار یا نماینده) را استخدام می‌کنند تا با توجه به خواسته آن‌ها، خدمتی را انجام دهد که این رویداد، تفویض اختیار به کارگزار برای تصمیم‌گیری (در خصوص توزیع منابع مالی) را در بردارد [۱۴]. رابطه بین سهامدار و مدیر، مدیرعامل و مدیران میانی، شخص (حقیقی یا حقوقی) با وکیل قانونی و بیمه‌گر و بیمه‌گذار نمونه‌هایی از رابطه نمایندگی هستند [۱۴]. تأکید حامیان نظریه نمایندگی روی واقع‌گرایی است که روابط بین افراد حاضر در شرکت را تشریح می‌کند. دیگر شرکت به‌عنوان پیکری واحد در نظر گرفته نمی‌شود بلکه مجموعه پیچیده‌ای از تعاملات میان افراد است. یعنی شرکت مجموعه‌ای از قراردادهای بین کارگزاران و کارگزاران است [۳۴]. یکی از ویژگی‌های شرکت‌های بزرگ، ساختار مالکیت گسترده و تفکیک مالکیت از مدیریت است. این بدین معنی است که سهامداران، کنترلی بر اثربخشی مدیران ندارند و در نتیجه احتمال اینکه مدیران برای دستیابی به منافع خاص خود به‌گونه‌ای فرصت‌طلبانه رفتار کنند، افزایش می‌یابد. در تایید این امر، نتایج پژوهش اعتمادی، مومنی و فرج زاده دهکردی [۱] نشان داد که با افزایش میزان اقلام تعهدی اختیاری، از مقادیر مطلوب ویژگی های سود کاسته می‌شود. در این میان، کیفیت اقلام تعهدی بیش از سایر ویژگی ها، تحت تاثیر مدیریت سود قرار می‌گیرد. هم‌چنین، افزایش در مقادیر اقلام تعهدی اختیاری با کاهش در امتیاز کیفیت سود شرکت‌ها در ارتباط است. این نتایج از نظریه فرصت طلبانه بودن مدیریت سود حمایت کرده و نشان می‌دهد که مدیریت سود بر محتوای اطلاعاتی حسابداری خدشه وارد می‌کند. حسابداری به دنبال رفع نیازهای اطلاعاتی استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی در جهت اتخاذ تصمیم‌گیری‌های مختلف است؛ بنابراین هدف اصلی حسابداری گزارشگری مالی بیان وضعیت مالی و عملکرد واحد تجاری برای استفاده‌کنندگان برون‌سازمانی

جهت کمک به آن‌ها در تصمیم‌های مالی و سرمایه‌گذاری است. ابزار اصلی انتقال اطلاعات به اشخاص مزبور صورت‌های مالی اساسی از جمله صورت سود و زیان (رقم سود گزارش‌شده) است. از سوی دیگر، یکی از اهداف صورت‌های مالی انعکاس وظیفه مباشرت مدیریت یا حسابداری آن‌ها در قبال منابعی است که در اختیار آن‌ها قرارگرفته است. تحلیل گران مالی عموماً سود خالص گزارش‌شده (سود حسابداری) را متفاوت از سود واقعی می‌دانند. یکی از دلایلی که ممکن است تحلیل گران سود حسابداری گزارش‌شده را با سود واقعی متفاوت بدانند، این است که احتمال دست‌کاری سود حسابداری توسط مدیران وجود دارد. علت این امر نیز می‌تواند بر اساس نظریه نمایندگی، تضاد منافع و اهداف ناسازگار بین مدیران و سرمایه‌گذاران باشد. مدیر ممکن است اقداماتی انجام دهد که منافع سرمایه‌گذاران از بین رود. با در نظر گرفتن این واقعیت و استفاده از برآورد در برخی از اجزای صورت سودوزیان، امکان به‌کارگیری روش‌های حسابداری قابل‌قبول مختلف و موضوعاتی نظیر هموارسازی و مدیریت سود تهدیدهایی برای به‌کارگیری سود به‌عنوان یک معیار تصمیم‌گیری محسوب می‌شود. به‌علاوه، مدیران دسترسی به اطلاعات خصوصی درباره عملیات مالی و عملکرد واقعی شرکت دارند، درحالی‌که سهامداران به این‌گونه اطلاعات دسترسی ندارند. نظریه نمایندگی و ادبیات مالی به‌وضوح نشان می‌دهد که افشای اطلاعات می‌تواند به کاهش منازعات کمک کند [۴۹]. هم‌چنین یافته‌های فروغی و علیدادی شمس آبادی [۱۱] نشان می‌دهد که هیئت مدیره مشترک بر افشای اختیاری اطلاعات تاثیر مثبت دارد. به طوری که عضو مشترک هیئت مدیره باعث ترغیب مدیران به افشای داوطلبانه اطلاعات می‌شود. از آنجاکه تهیه صورت‌های مالی بر عهده مدیریت واحد تجاری است، ممکن است بنا به دلایل مختلف اقدام به مدیریت سود نماید. در همین راستا سبزیلیپور و همکاران [۷] نتیجه‌گیری کردند که رقابت شرکت بر کیفیت سود تاثیر منفی دارد. به عبارت دیگر شرکت‌های فعال در صنایع کمتر رقابتی کیفیت سود ضعیف تری دارند و رقابت ضمن کمک به بهبود کیفیت سود، مبتنی بر این دیدگاه است که انگیزه‌های مدیر برای افشای اطلاعات با کیفیت متاثر از محیط رقابتی است. مطابق این موضوع، بیلوت و سرو [۱۸] دریافتند جمعیت شناسی هیئت مدیره بر کیفیت سود تاثیر گذار است. هم‌چنین منعم و فرشادفر [۴۸] نشان دادند در شرایطی که انگیزه‌های اقتصادی وجود داشته باشد، مدیریت سود افزایش و در پی آن کیفیت سود کاهش می‌یابد. بنابراین مدیریت سود چتری برای فعالیت‌هایی است که بر سود حسابداری گزارش‌شده یا تفسیر آن‌ها اثر می‌گذارد [۲۱]. اگر بدانیم به چه دلیل مدیریت سود اتفاق می‌افتد، در آن صورت قادر خواهیم بود که آن را کاهش دهیم و با کاهش مدیریت سود به سود باکیفیت‌تری برسیم. لذا مولفه‌های انگیزشی مدیران از جمله عوامل تعیین‌کننده کیفیت سود می‌باشد. در این راستا، لی، آبیسیکیروا و ما [۴۵] به این نتیجه رسید که شاخص‌های کیفیت سود

انگیزه در آن‌ها ایجاد می‌شود تا از روش‌های حسابداری اقتباس کنند که سود را کمتر نشان دهند و به واسطه‌ی آن، انجام اقدامات سیاسی علیه واحد تجاری و هزینه‌های مورد انتظار آن کاهش یابد. بر همین اساس پورحیدری و همی [۳] در پژوهشی دریافتند که شرکت‌ها برای مقابله با فشارهای سیاسی اقدام به مدیریت سود با رویکرد کاهشی می‌نمایند.

۴- انگیزه‌ی مالیاتی: مالیات بر درآمد، یکی از مؤثرترین انگیزه‌ها، برای مدیریت سود است. زمانی که مقامات مالیاتی، قانون جدیدی را برای وضع مالیات تدوین می‌کنند، شرکت‌ها برای فرار از آن، از طریق انتخاب رویه‌های حسابداری، سود را کاهش می‌دهند. عثمان و زغال [۵۳] معتقدند که انگیزه‌های مدیریت سود با نوع محیط در ارتباط است. به عنوان مثال انگیزه‌های مدیریت سود در شرکت‌های فرانسوی به واسطه‌ی انگیزه‌های مالیاتی و بدهی است در حالی که انگیزه در شرکت‌های کانادایی مرتبط با بازارهای سرمایه پویا است. هم چنین بر اساس نتایج پژوهش نوروش، ناظمی و حیدری [۱۵] مشاهده می‌گردد که مدیران شرکت‌های بزرگ از اقلام تعهدی برای کمتر کردن مالیات شرکت‌های خود استفاده می‌کنند.

این پژوهش برخلاف پژوهش‌های گذشته که به بررسی ارتباط بین یک یا چند معیار موجود کیفیت اطلاعات حسابداری با سایر متغیرهای حسابداری و مالی پرداخته است، این موضوع را دنبال می‌کند که معیارهای مزبور یک سازه مشابه را با درجات دقت مختلف یا سازه‌های متفاوتی را اندازه‌گیری می‌کند. به عبارت دیگر همگرایی معیارها نشان از مشابه بودن سازه و واگرایی معیارها بیانگر این است که معیارهای مزبور سازه‌های متفاوتی را می‌سازند.

از این رو و با توجه به مطالب بالا، فرضیه‌های زیر تدوین گردیده است:
فرضیه اول: مولفه‌های انگیزشی مدیران با معیارهای کیفیت اطلاعات حسابداری ارتباط معنی‌داری دارد.

فرضیه دوم: مولفه‌های انگیزشی مدیران بر روابط بین معیارهای کیفیت اطلاعات حسابداری تاثیر می‌گذارد.

۳- روش‌شناسی پژوهش

جامعه آماری این پژوهش شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است. نمونه آماری پژوهش حاضر شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۶ هستند که دارای ویژگی‌های زیر باشند:

- به جهت همسانی تاریخ گزارشگری و حذف اثرات فصلی، سال مالی شرکت‌ها منتهی به پایان اسفند هر سال باشد.
- در طول دوره زمانی پژوهش، پایان سال مالی آن‌ها تغییر نکرده باشد.

مبتنی بر حق الزحمه مدیریتی و تصمیمات سرمایه‌گذاری همبستگی مثبتی با پایداری سود دارد. هم چنین حسین زاده و همکاران [۴] با تفکیک معیارهای کیفیت به دو دسته معیار ترکیبی و انعکاسی نتیجه‌گیری نمودند که همگرایی بین معیارهای انعکاسی بیشتر از معیارهای ترکیبی می‌باشد و مولفه‌های انگیزشی بدهی و مالیاتی این همگرایی را افزایش می‌دهد.

اسکات [۵۷] انگیزه‌های زیر را از جمله انگیزه‌های مدیر می‌داند که منجر به اعمال مدیریت سود و در نتیجه کاهش کیفیت سود می‌گردد:

۱- انگیزه‌ی پاداش: این مؤلفه پیش‌بینی می‌کند اگر به مدیر برحسب یکی از معیارهای عملکرد نظیر سود حسابداری پاداش داده شود، در آن صورت مدیر در تلاش خواهد بود تا از روش‌ها و فن‌های حسابداری استفاده کند که سود را افزایش داده تا پاداش بیشتری دریافت نماید. بر این اساس طبق پژوهش هیلی [۳۷] مدیران قبل از اینکه مدیریت سود را اعمال نمایند، دارای اطلاعات محرمانه در خصوص سودخالص شرکت هستند. به دلیل اینکه افراد برون سازمانی اطلاعاتی در خصوص میزان پاداش ندارند، لذا وی پیش‌بینی می‌کند که مدیران به طور فرصت طلبانه سودخالص را مدیریت می‌کنند تا اینکه پاداش‌های خود را به حداکثر برسانند. هم چنین با توجه به اینکه طرح‌های پاداش در ایران مبتنی بر سود بوده و پاداش مدیریت را کمتر از یکسال به تاخیر می‌اندازد، به همین دلیل مدیران ایرانی ممکن است انگیزه بیشتری برای دستکاری سود داشته باشند.

۲- انگیزه‌ی قرارداد بدهی: یکی از راه‌های غالب تامین مالی، بدهی است زیرا دارای صرفه جویی مالیاتی و نرخ پایین تر هزینه سرمایه نسبت به نرخ بازده مورد انتظار سهامداران است. اما برای اعتباردهندگان موضوع مهم در خصوص اعطای وام، توان پرداخت اصل و بهره وام می‌باشد. از اینرو، این مؤلفه پیش‌بینی می‌کند که اگر شرکت برای دریافت وام، با اعتباردهندگان قراردادی مبتنی بر ارقام حسابداری تنظیم نماید، در آن صورت اعتباردهنده، محدودیت‌ها و شرط‌هایی نظیر داشتن حد معینی از نسبت بدهی را برای واحد تجاری ملزم می‌نماید. این موضوع باعث می‌شود تا مدیران از روش‌ها و فن‌های حسابداری استفاده نمایند که سود و دارایی‌ها را افزایش دهند تا نسبت بدهی کاهش یابد. هم چنین نتایج پژوهش‌هایی در ایران، نظیر نوروش، سپاسی و نیکبخت [۱۶] و مدرس، قفقازی و شاکری [۱۳] نشان می‌دهد که انگیزه بدهی محرکی برای مدیریت سود می‌باشد.

۳- انگیزه‌ی هزینه‌های سیاسی: این مؤلفه پیش‌بینی می‌کند که اگر واحد تجاری و مدیران آن را در کانون توجه سیاسی قرار گیرند، این

نزدیک‌تر باشد، سود پایدارتر و در نتیجه دارای کیفیت بالاتری خواهد بود.

$$E_t = \beta_0 + \beta_1 E_{t-1} + \varepsilon_t \quad \text{که در آن } E_t: \text{ سودخالص سال جاری، } E_{t-1}: \text{ سود خالص در سال قبل.}$$

۲- قابلیت پیش‌بینی سود: به معنای توان استفاده از اطلاعات سود برای پیش‌بینی اطلاعات آتی است. اطلاعات آتی می‌تواند سود و یا جریان‌های نقدی باشد. برای اندازه‌گیری قابلیت پیش‌بینی سود بر اساس پژوهش داوار [۲۳] از مدل رگرسیونی که در رابطه زیر آورده شده است، استفاده می‌شود:

$$CFO_{t+1} = \beta_0 + \beta_1 E_t + \varepsilon_t \quad \text{که در آن } CFO_{t+1}: \text{ جریانات نقدی عملیاتی سال آتی، } E_t: \text{ سود خالص سال جاری.}$$

۳- ارقام تعهدی: کیفیت ارقام تعهدی به کمک مدل مک نیکولز [۴۶] اندازه‌گیری شده است. معیار کیفیت ارقام تعهدی، انحراف معیار خطای باقی‌مانده این مدل بوده و کمتر بودن این عدد بیانگر کیفیت بیشتر سود است.

$$\Delta WC_t = \beta_0 + \beta_1 CFO_{t-1} + \beta_2 CFO_t + \beta_3 CFO_{t+1} + \beta_4 \Delta sales_t + \beta_5 PPE_t + \varepsilon_t \quad \text{که در آن } \Delta WC_t:$$

تغییرات خالص سرمایه در گردش غیرنقدی در سال جاری نسبت به سال قبل، CFO_{t-1} : جریانات نقدی سال قبل، CFO_t : جریانات نقدی سال جاری، CFO_{t+1} : جریانات نقدی سال آتی، $\Delta sales_t$: تغییرات فروش در سال جاری نسبت به سال قبل و PPE_t : جمع دارایی‌های ثابت.

مؤلفه های انگیزشی مدیران:

BI (bonus incentive): انگیزه پاداش بر اساس پژوهش‌های حسین و مونروی [۳۹] و یعقوب نژاد، بنی‌مهد و شکری [۱۷] که با در نظر گرفتن پاداش نقدی هیئت‌مدیره تقسیم بر کل دارایی‌ها قابل‌اندازه‌گیری است.

DI (debt incentive): انگیزه بدهی بر اساس پژوهش‌های دیچو و همکاران [۲۵]، عثمان و زغال [۵۳] و مدرس و همکاران [۱۳] و یعقوب نژاد و همکاران [۱۷] از نسبت جمع بدهی‌ها به جمع دارایی‌ها اندازه‌گیری می‌گردد.

PI (political incentive): انگیزه سیاسی بر اساس پژوهش‌های عثمان و زغال [۵۳] و مدرس و همکاران [۱۳] و یعقوب نژاد و همکاران [۱۷] از طریق

- شرکت‌های صنایع واسطه‌گری مالی، سرمایه‌گذاری و بانک‌ها به دلیل ماهیت متفاوت عملیات آن‌ها، نباید جزء نمونه انتخابی باشند.
- اطلاعات صورت‌های مالی آن‌ها به صورت سالانه به طور کامل و پیوسته در دسترس باشد.

لذا با توجه به محدودیت‌های اشاره شده و مطابق جدول شماره ۱ شرکت‌های نمونه شامل ۱۶۳ شرکت می‌باشد.

جدول (۱): فرآیند انتخاب شرکت‌های نمونه

تعداد شرکت	شرح
۴۶۷	شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۳۹۶
(۱۱۳)	شرکت‌هایی که پایان دوره مالی آن‌ها منتهی به ۲۹ اسفندماه نمی‌باشد
(۸۶)	شرکت‌های واسطه‌گری مالی، سرمایه‌گذاری، بانک، بیمه
(۴۷)	شرکت‌هایی که تغییر سال مالی یا تغییر فعالیت داشته‌اند
(۵۸)	شرکت‌هایی که داده‌های آن‌ها برای محاسبه متغیرهای پژوهش در دسترس نیست
۱۶۳	شرکت‌های نمونه

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی است زیرا با استفاده از نتایج این پژوهش، برای حل مسائل اجرایی و کاربردی استفاده می‌شود. این پژوهش رویکردی قیاسی - استقرایی دارد و در پژوهش‌های همبستگی جز تحلیل‌های رگرسیونی هست و از نظر ماهیت داده‌ها، پژوهش کمی هست.

۴- مدل آزمون فرضیه و متغیرهای پژوهش و نحوه اندازه‌گیری آن‌ها

در این پژوهش جهت آزمون فرضیه‌ها، از معیارهای اندازه‌گیری کیفیت اطلاعات حسابداری شامل پایداری سود، قابلیت پیش‌بینی و ارقام تعهدی و مؤلفه‌های انگیزشی مدیران شامل انگیزه‌های پاداش، قرارداد بدهی، هزینه‌های سیاسی، مالیاتی استفاده شده است.

$$EQ_{1it} = \beta_0 + \beta_1 EQ_{2it} + \beta_2 EQ_{3it} + \beta_5 BI_{it} + \beta_6 DI_{it} + \beta_7 PI_{it} + \beta_8 TI_{it} + \beta_{10} AQ_{it} + \beta_{11} IOB_{it} + \beta_{12} OC_{it} + \beta_{13} EQ_{2it} * BI_{it} + \beta_{14} EQ_{3it} * BI_{it} + \beta_{17} EQ_{2it} * DI_{it} + \beta_{18} EQ_{3it} * DI_{it} + \beta_{21} EQ_{2it} * PI_{it} + \beta_{22} EQ_{3it} * PI_{it} + \beta_{25} EQ_{2it} * TI_{it} + \beta_{26} EQ_{3it} * TI_{it} + \varepsilon_{it}$$

EQ (earning quality): کیفیت اطلاعات حسابداری از منظر سود که در این پژوهش از معیارهای پایداری سود، قابلیت پیش‌بینی سود و ارقام تعهدی استفاده گردیده است، که هر یک به صورت زیر اندازه‌گیری می‌شود:

- ۱- پایداری سود: برای اندازه‌گیری پایداری سود بر اساس پژوهش‌های پنمن و ژانگ [۵۴] و فرانسیس و همکاران [۳۶] از برآورد مدل سود نسبت به سود با وقفه‌ی مرتبه اول استفاده می‌شود. در این مدل β_1 ضریب پایداری سود هست و هر چه β_1 بیشتر و به عدد یک

جدول (۳): شاخص‌های مرکزی و پراکندگی مربوط به متغیرهای پژوهش

متغیر کمی	نماد	میانگین	میانه	کمترین	بیشترین	انحراف معیار
پایداری سود	EP	۰,۴۵۵	۰,۵۲۹	-۱,۰۰۵	۱,۷۴۳	۰,۴۷۹
قابلیت پیش‌بینی سود	EPA	-۰,۳۲۷	-۰,۱۱۵	-۲۳,۲۵	-۰,۰۳۶	۱,۸۲۳
مربوط بودن ارزش	VR	۰,۱۱۸	۰,۰۲۷	-۰,۱۴۳	۰,۸۱۳	۰,۲۵۴
اقدام تعهدی اختیاری	ACC	۰,۱۱۷	۰,۰۶۸	۰,۰۰۰	۲,۲۶۵	۰,۲۴۴
انگیزه پاداش	BI	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۴۳	۰,۰۰۲
انگیزه بدهی	DI	۰,۶۹۳	۰,۶۵۷	۰,۰۶۶	۳,۰۶۰	۰,۳۲۷
انگیزه سیاسی	PI	۱۳,۷۹۵	۱۳,۶۷۸	۱۰,۰۸۶	۱۹,۱۰۶	۱,۳۸۷
انگیزه مالیاتی	TI	۰,۰۸۹	۰,۰۰۸	۰,۰۰۰	۱,۹۳۴	۰,۰۹۷
استقلال هیئت‌مدیره	IOB	۰,۶۴۸	۰,۶	۰,۰۰۰	۱,۰۰۰	۰,۱۷۷
درصد مالکیت عمده	OC	۰,۷۴۸	۰,۷۷۴	۰,۰۰۰	۰,۹۹۷	۰,۱۵۷

در بین معیارهای کیفیت اطلاعات حسابداری اقلام تعهدی کمترین انحراف معیار را دارد که بیانگر این است در بین شرکت‌های نمونه این معیار نزدیک به میانگین می‌باشد. در مولفه‌های انگیزشی مدیران، انگیزه پاداش نشان می‌دهد مبلغ پرداختی بابت پاداش به اعضای هیئت‌مدیره به طور متوسط معادل ۰,۰۰۱ دارای بوده است. در انگیزه بدهی با وجود اینکه در حالت بیشترین تقریباً بدهی‌های ۳ برابر دارای‌ها بوده است اما میانگین نشان می‌دهد بدهی‌ها حدود ۷۰ درصد دارای‌های شرکت‌های نمونه می‌باشد. در بین مولفه‌های مزبور بیشترین انحراف معیار مربوط به انگیزه سیاسی می‌باشد که بیانگر تفاوت زیاد اندازه‌های شرکت‌های نمونه است. انگیزه مالیاتی نشان می‌دهد شرکت

اندازه شرکت و آن نیز از طریق لگاریتم طبیعی جمع کل دارایی‌ها قابل‌اندازه‌گیری است.

TI (Tax incentive): انگیزه مالیاتی مطابق پژوهش‌های کیم و لیمپافیوم [۴۴] صوفی و محمد پور [۱۰] از محاسبه نرخ مؤثر مالیاتی که از طریق تقسیم مالیات ابرازی بر سود عملیاتی به دست می‌آید، قابل اندازه‌گیری است.

متغیرهای کنترل:

AQ (audit quality): کیفیت حسابرسی که اگر حسابرس سازمان حسابرسی باشد یک و در غیر این صورت صفر است.

IOB (Independence of Board): نسبت اعضای غیرموظف هیئت‌مدیره به کل اعضای هیئت‌مدیره هست.

OC (Ownership Concentration): درصد تمرکز مالکیت، که برابر است با مجموع درصد سهام سهامدارانی که بیش از ۵ درصد سهام شرکت را دارا هستند.

۵- یافته‌های پژوهش

۱-۱-۵ آمار توصیفی

نتایج آمار توصیفی در جدول شماره ۲ ارائه گردیده است. با توجه به اینکه در این پژوهش متغیرهای تجدید ارائه، انگیزه مدیریت جدید و کیفیت حسابرس به صورت دووجهی (صفر یا یک) هست لذا جدول مربوط به آمار توصیفی آن‌ها در قالب فراوانی و درصد فراوانی به صورت مجزا ارائه گردیده است. با توجه به نزدیک بودن مقادیر میانگین و میانه به خصوص در متغیرهای مرتبط با مولفه‌های انگیزشی مدیران می‌توان بیان کرد که متغیرهای پژوهش از توزیع آماری مناسبی برخوردار هستند.

جدول (۲): فراوانی و درصد فراوانی متغیرهای دو وجهی پژوهش

متغیر دووجهی	نماد	فراوانی ۱ کد	فراوانی ۰ کد	درصد فراوانی ۱ کد	درصد فراوانی ۰ کد
تجدید ارائه	RET	۳۳۷	۱۱۳۰	۲۲,۹۷	۷۷,۰۳
کیفیت حسابرس	AQ	۳۲۵	۱۱۴۲	۲۲,۱۵	۷۷,۸۵

های نمونه هزینه مالیات بسیار پایین و نزدیک به صفر را در صورت سودوزیان خود گزارش کردند. در متغیرهای کنترلی، استقلال هیئت مدیره با میانگین ۰,۶۴۸ نشان می دهد که اعضای غیرموظف هیئت مدیره بیشتر از اعضای موظف می باشد و اکثر شرکت های نمونه درصد مالکیت عمده بالای ۵۰ درصد را دارند و در متغیر کیفیت حسابرسان نشان می دهد که حدود ۲۲ درصد از شرکت های نمونه توسط سازمان حسابرسی مورد حسابرسی قرار گرفته اند.

۲-۵- آزمون فرضیه ها

جدول (۴): آزمون تخمین مدل به وسیله داده های ترکیبی

سطح	آزمون F لیمر		آزمون هاسمن	
	آماره	احتمال	نتیجه	احتمال
مدل ۱	Inf	۰,۰۰۰	داده های تابلویی	۰,۹۹۴
مدل ۲	Inf	۰,۰۰۰	داده های تابلویی	۰,۰۱۶
مدل ۳	Inf	۰,۰۰۰	داده های تابلویی	۱,۰۰۰

به منظور انتخاب بین روش داده های تابلویی و تلفیقی در برآورد مدل از آزمون F لیمر استفاده شده است. برای بررسی نتایج F لیمر، در صورتی که احتمال آماره F بیشتر از ۰,۰۵ باشد، باید از روش داده های تلفیقی استفاده کرد و در غیر این صورت از روش داده های تابلویی استفاده می شود. جهت انتخاب بین اثرهای ثابت و تصادفی از آزمون هاسمن استفاده شده است که به این صورت می باشد، اگر احتمال آماره کای دو بیشتر از ۰,۰۵ باشد، باید از روش اثرهای تصادفی استفاده کرد و در غیر این صورت از روش اثرهای ثابت استفاده می شود.

با توجه به اینکه احتمال آماره F کمتر از ۰,۰۵ می باشد لذا در مدل های ۱، ۲ و ۳ از داده های تابلویی استفاده می شود. هم چنین نتایج آزمون هاسمن نشان می دهد که جز مدل ۲ که احتمال آماره کای دو کمتر از ۰,۰۵ می باشد و می بایست از روش اثرات ثابت استفاده نمود، در سایر مدل ها از روش اثرات ادغام شده استفاده می شود. در جدول شماره ۵ نتایج برازش ۳ مدل و روابط بین متغیرها نشان داده شده است.

فرضیه اول: در بین مولفه های انگیزشی مدیران در مدل ۱ فقط انگیزه پاداش با معیار پایداری سود رابطه معنی داری با ضریب اثر ۰,۸۹۳ در سطح اطمینان ۹۵ درصد دارد. در مدل ۲ مولفه های انگیزشی پاداش و سیاسی با معیار قابلیت پیش بینی سود به ترتیب با ضرایب اثر ۰,۱۰۱- و ۰,۰۸۴- دارای رابطه معنی دار هستند. در مدل ۳ مولفه های انگیزشی پاداش و مالیات با معیار اقلام تعهدی به ترتیب با ضرایب برآوردی ۰,۱۸۵ و ۰,۰۰۲ رابطه معنی داری دارد.

فرضیه دوم: در مدل ۱ معیار پایداری سود در واکنش به مولفه انگیزشی پاداش یا ضریب برآوردی ۴,۲۰۷ همگرا می باشند و معیار اقلام تعهدی با معیار پایداری سود در این واکنش به ترتیب با ضرایب برآوردی ۲,۵۹۲- و ۳,۹۴۲- واگرا می باشند. انگیزه سیاسی با ضریب برآوردی ۰,۰۰۱ باعث همگرایی معیار پایداری سود می شود و معیار مزبور در واکنش به انگیزه مالیاتی با ضریب برآوردی ۰,۰۲۸- واگرا می باشند. در مدل ۲ معیار اقلام تعهدی با معیار قابلیت پیش بینی سود در واکنش به انگیزه پاداش همگرا می باشند. انگیزه بدهی با ضریب برآوردی ۲,۹۰۷

جدول (۵): نتایج آزمون فرضیه ها

متغیر وابسته: اقلام تعهدی	متغیر وابسته: قابلیت پیش بینی		متغیر وابسته: پایداری سود			نماد	متغیر			
	مدل ۳		مدل ۲		مدل ۱					
مقدار احتمال	آماره T	ضریب برآوردی	مقدار احتمال	آماره T	ضریب برآوردی	مقدار احتمال	آماره T	ضریب برآوردی		
۰,۰۰۰	۹,۰۴۴	۰,۱۷۸	۰,۳۵۶	-۰,۹۲۳	-۱,۵۰۲	۰,۰۰۰	۱۱,۱۳۰	۰,۳۸۴	C	مقدار ثابت
۰,۰۱	۳,۳۲۵	۰,۰۹۳	۰,۱۴۲	۱,۴۶۸	۳,۱۰۳				EP	پایداری سود
۰,۰۰۰	-۴,۲۷۵	-۰,۰۳۲				۰,۳۴۹	-۰,۹۳۷	-۰,۰۲۲	EPA	قابلیت پیش بینی
			۰,۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۲	۰,۴۶۹	-۰,۷۲۴	-۰,۰۸۴	ACC	اقلام تعهدی
۰,۰۰۱	۱۵,۱۸۲	۰,۱۸۵	۰,۰۰۱	-۳,۲۵۰	-۲۴,۱۰۱	۰,۰۰۰	۳,۴۸۶	۰,۸۹۳	BI	انگیزه پاداش
۰,۶۴۱	۰,۴۶۶	۵,۷۲	۰,۲۳۸	۱,۱۷۹	۰,۰۷۳	۰,۸۱۶	۰,۲۳۲	۳,۲۶E-۰۴	DI	انگیزه بدهی
۰,۹۲۳	-۰,۰۹۷	-۵,۴۱	۰,۰۰۰	-۳,۶۴۵	-۰,۰۸۴	۰,۱۱۷	۱,۵۶۹	۰,۰۰۱	PI	انگیزه سیاسی
۰,۰۰۰	۸,۰۷۶	۰,۰۲	۰,۰۹۹	-۱,۶۵۰	-۰,۱۵۶	۰,۵۷۵	۰,۵۶۱	۰,۰۰۱	TI	انگیزه مالیاتی
۰,۷۶۵	-۰,۳۱۱	۱,۸۴	۰,۹۳۸	-۰,۰۷۸	-۰,۰۰۲	۰,۲۴۵	-۱,۱۶۳	-۰,۰۰۱	AQ	کیفیت حسابرسی
۰,۰۰۸	-۲,۶۷۳	۳,۲۱	۰,۶۵۹	۰,۴۴۱	۰,۰۲۳	۰,۹۹۴	-۰,۰۰۷	۹,۳۷E-۰۶	IOB	استقلال هیئت مدیره
۰,۹۷۳	-۰,۰۳۴	۵,۵۷	۰,۰۳۶	۲,۰۹۶	۰,۱۵۰	۰,۹۴۶	۰,۰۶۷	۱,۲۵E-۰۴	OC	درصد تمرکز مالکیت
۰,۰۱۰	۲,۵۶۷	-۰,۰۶۲	۰,۱۲۹	۱,۵۱۷	۱۶,۱۱۷				EP*BI	پایداری سود در ا.پ
۰,۰۰۰	-۳۸,۳۳۳	-۱,۴۴۶				۰,۰۸۵	-۱,۷۲۵	-۱,۴۵۰	EPA*BI	قابلیت پیش بینی در ا.پ
			۰,۰۰۱	۱۱,۸۹۵	-۲۳۲,۸۹۲	۰,۰۰۰	-۴,۳۷۹	-۲,۵۹۲	ACC*BI	اقلام تعهدی در ا.پ
۰,۶۴۴	۰,۴۶۲	۷,۰۸	۰,۰۶۷	۱,۸۲۹	۰,۱۲۴				EP*DI	پایداری سود در ا.پ
۰,۰۰۰	-۱۶,۲۰۳	۰,۰۱				۰,۳۷۱	۰,۸۹۵	۰,۰۰۱	EPA*DI	قابلیت پیش بینی در ا.پ
			۰,۰۰۰	۷,۲۲۰	۲,۹۰۷	۰,۹۹۱	۰,۰۱۲	۱,۳۱E-۰۴	ACC*DI	اقلام تعهدی در ا.پ
۰,۱۸۳	-۱,۳۳۱	۸,۷۸	۰,۰۰۰	۴,۰۱۱	۰,۱۱۲				EP*PI	پایداری سود در ا.س
۰,۰۰۰	۱۶,۵۰۴	۰,۰۲				۰,۳۳۹	۰,۹۵۶	۰,۰۰۱	EPA*PI	قابلیت پیش بینی در ا.س
			۰,۰۰۹	-۲,۶۲۳	-۰,۲۷۷	۰,۹۴۱	-۰,۰۷۴	-۲,۰۶E-۰۴	ACC*PI	اقلام تعهدی در ا.س
۰,۲۷۲	-۱,۰۹۸	-۳,۲۷	۰,۲۷۱	۱,۱۰۲	۰,۱۸۶				EP*TI	پایداری سود در ا.م
۰,۳۸۳	۰,۸۷۳	۱,۵۹				۰,۷۱۸	۰,۳۶۱	۰,۰۰۱	EPA*TI	قابلیت پیش بینی در ا.م
			۰,۰۰۰	۶,۳۱۱	۲,۸۱۳	۰,۶۵۱	۰,۴۵۲	۰,۰۰۵	ACC*TI	اقلام تعهدی در ا.م
۲,۹۱			۱۷۱۳,۵			۲۴,۵۱			آماره F	
۰,۰۲۵			۰,۰۰۰			۰,۰۰۰			مقدار احتمال	

۶- نتیجه گیری

در توزیع مقطعی سود، قابلیت پیش‌بینی سود، محافظه‌کاری رفتار سرمایه‌گذار که از سطح کیفیت اطلاعات حسابداری تأثیر می‌پذیرد و سایر معیارهای خارجی منجر به ایجاد مشکلاتی در تفسیر نتایج تجربی می‌نماید زیرا دقیقاً مشخص نیست که آیا همه این معیارها واقعاً شکل مشابهی از یک مفهوم را اندازه‌گیری می‌نمایند و یا اینکه آن‌ها اشکال مختلفی از یک مفهوم مشابه را نشان می‌دهند و یا اینکه آن‌ها مفاهیم مختلفی را نشان می‌دهند و آیا آن‌ها جایگزین یا مکمل همدیگر هستند [۳۳].

کیفیت اطلاعات حسابداری یکی از موضوعات مهم در پژوهش‌های حسابداری در دهه‌های گذشته محسوب می‌شود که در این خصوص معیارهای مختلفی جهت اندازه‌گیری آن استفاده شده است. اما محدودیت مهمی که در این پژوهش‌ها وجود دارد فقدان یک مفهوم‌سازی دقیق از سازه کیفیت اطلاعات حسابداری به‌عنوان یک متغیر مکنون هست. هم‌چنین تنوع زیاد این معیارها با ماهیت‌های مختلف از جمله عدم تداوم

تصویب پاداش مدیران نمایندند. هم چنین سهامداران جهت ارزیابی عملکرد مدیران از شاخص های متنوع تری استفاده کنند. به علاوه با توجه به اینکه معیارهای کیفیت اطلاعات حسابداری همگرایی کاملی با هم ندارند، لذا استفاده کنندگان از این معیارها از جمله پژوهشگران از معیارهای بیشتری جهت تقویت نتایج استفاده کنند.

منابع و ماخذ

- [۱] اعتمادی، حسین، مومنی، منصور و فرج زاده دهکردی، حسن (۱۳۹۱)، مدیریت سود، چگونه کیفیت سود شرکت ها را تحت تاثیر قرار می دهد؟، پژوهش های حسابداری مالی، دوره ۲، شماره ۴، ۱۰۱-۱۲۲.
- [۲] اعتمادی، حسین، رحمانی، علی، آذر، عادل و حصار زاده، رضا (۱۳۹۱)، نقد پژوهش های کیفیت گزارشگری مالی و طراحی نظریه اطلاعات- عدم اطمینان محور جهت ارائه تعریف مفهومی از کیفیت، حسابداری مدیریت، دوره ۵، شماره ۱۵، ۱-۱۸.
- [۳] پورحیدری، امید و همتی، داوود (۱۳۸۳)، اثر قراردادهای بدهی، هزینه های سیاسی، طرح های پاداش و مالکیت بر مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، بررسی های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۱، شماره ۳۶، ۴۷-۶۳.
- [۴] حسین زاده، عبدالله؛ حاجیهبازهره؛ موسوی شیری، سیدمحمود و نیکومرام، هاشم (۱۳۹۹)، بررسی همگرایی معیارهای انعکاسی و ترکیبی کیفیت سود در واکنش به مولفه های انگیزشی مدیران، حسابداری مدیریت، دوره ۱۳، شماره ۴۵، صص ۹۱-۱۰۶.
- [۵] حصارزاده، رضا، اعتمادی، حسین، آذر، عادل و رحمانی، علی (۱۳۹۵)، طراحی مدل کمیته سازی عدم اطمینان بر اساس معیارهای کیفیت داده های حسابداری، مطالعات تجربی حسابداری مالی، دوره ۱۳، شماره ۵۰، ۸۹-۱۳۶.
- [۶] دسینیه، مهدی، تاری وردی، یداله و حیدرپور، فرزانه (۱۳۹۸)، تاثیر معیارهای مبتنی بر حسابداری ویژگی های سود بر ریسک نامطلوب سود، پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۱۱، شماره ۴۱، ۱۵۳-۱۷۶.
- [۷] سبزهعلیپور، فرشاده؛ آقای، محمدعلی؛ آذر، عادل و سیاسی، سحر (۱۳۹۹)، ارائه مدل اقتضایی تاثیر ساختار هیئت مدیره بر کیفیت سود: رویکرد معادلات ساختاری، فصلنامه پژوهش های تجربی حسابداری، دوره ۱۰، شماره ۳۷، ۹۹-۱۲۵.
- [۸] شریعت پناهی، سیدمجید (۱۳۸۲)، ارزیابی عملکرد شرکت ها و سازوکارهای کنترل رفتار مدیران: دیدگاه نظریه نمایندگی، مطالعات حسابداری، دوره ۱، شماره ۱، ۸۵-۱۰۸.
- [۹] صفر زاده، محمدحسین و واحدیان، رضا (۱۳۹۶)، بررسی اثر بحران مالی جهانی بر کیفیت سود، دانش حسابداری، دوره ۴، شماره ۸، ۳۷-۶۴.

در فرضیه اول، مولفه انگیزشی پاداش با کلیه معیارهای کیفیت اطلاعات حسابداری ارتباط معنی داری دارد، به نحوی که این ارتباط با معیارهای پایداری سود و اقلام تعهدی مثبت و با معیارهای قابلیت پیش بینی سود منفی است. به عبارت دیگر، هر چه انگیزه پاداش بیشتر باشد، اقلام تعهدی و پایداری سود بیشتر می شود. لذا می توان این گونه تفسیر نمود که مدیران برای دریافت پاداش بیشتر از طریق اقلام تعهدی، اقدام به پایداری سود می کنند و بنابراین پایداری سود بالا لزوما نشان دهنده کیفیت اطلاعات حسابداری نمی باشد، زیرا پایداری سود ممکن است در اثر مدیریت سود به وجود آید. انگیزه سیاسی با معیار قابلیت پیش بینی سود رابطه منفی و معنی داری دارند، یعنی هر چه اندازه شرکت بزرگتر باشد، قابلیت پیش بینی سود کاهش می یابد. انگیزه مالیاتی نیز فقط با معیار اقلام تعهدی دارای رابطه مثبت معنی داری می باشد، به نحوی که با افزایش هزینه مالیات، اقلام تعهدی اختیاری نیز افزایش می یابد. لذا مدیران برای کاهش هزینه مالیات، از اقلام تعهدی استفاده نمی کنند. به طور کلی نتایج این فرضیه نشان می دهد که در بین مولفه های انگیزشی مدیران، انگیزه پاداش مهم ترین انگیزه مدیریت سود و کاهش کیفیت اطلاعات حسابداری در شرکت های ایرانی می باشد. این در حالی است که بنابر پژوهش عثمان و زغال [۵۳] در شرکت های فرانسوی انگیزه های مالیاتی و بدهی و در شرکت های کانادایی انگیزه های مرتبط با بازار سرمایه از جمله مهم ترین انگیزه های مدیریت سود می باشند. با توجه به اینکه در فرضیه اول انگیزه پاداش تاثیرگذارترین مولفه انگیزشی مدیران در کیفیت اطلاعات حسابداری می باشد، لذا ارتباط بین معیارهای کیفیت اطلاعات حسابداری در واکنش به این مولفه انگیزشی مد نظر قرار گرفته است. بنابراین نتایج فرضیه دوم نشان می دهد انگیزه پاداش به عنوان یک متغیر تعدیل گر باعث ارتباط منفی بین معیارهای پایداری و اقلام تعهدی می شود. از آنجایی که افزایش پایداری و کاهش اقلام تعهدی بیانگر کیفیت اطلاعات حسابداری می باشند لذا با افزایش انگیزه پاداش، معیارهای پایداری و اقلام تعهدی همگرا می باشند و می توان این معیارها را به عنوان جانشین همدیگر استفاده نمود. هم چنین انگیزه پاداش باعث ارتباط منفی بین معیارهای اقلام تعهدی و قابلیت پیش بینی می گردد. به عبارت دیگر با توجه به اینکه کاهش اقلام تعهدی و افزایش قابلیت پیش بینی، کیفیت اطلاعات حسابداری را نشان می دهد لذا انگیزه پاداش باعث همگرایی این دو معیار می گردد و می توانند به عنوان معیارهای جانشین باشند. معیارهای پایداری سود و قابلیت پیش بینی در حضور و غیاب انگیزه پاداش ارتباط معنی داری ندارند. با توجه به اینکه طبق مبانی نظری اقلام تعهدی می تواند بر معیارهای پایداری و قابلیت پیش بینی تاثیر گذار باشد لذا نتایج فرضیه دوم موید این موضوع بوده است.

با توجه اینکه در بین مولفه های انگیزشی مدیران، انگیزه پاداش مهم ترین انگیزه مدیریت سود و کاهش کیفیت اطلاعات حسابداری می باشد لذا پیشنهاد می گردد ناظران بازار سرمایه نظارت بیشتری بر فرآیند

- Determinants and their Consequences.** Journal of Accounting and Economics, 50(1), 344-401.
- [25] Dechow, P., Sloan, R., Sweeney, A. (1996). **Causes and Consequences of Earnings Nipulation: an Analysis of Firms Subject to Enforcement Actions by the SEC.** Contemporary Accounting Research, 13(1), 1-36.
- [26] Dechow, P. and Schrand, C. (2004). **Earnings quality, The Research Foundation of CFA Institute.** 16-17.
- [27] Dechow, P., R. Sloan. and A, Sweeney. (1995). **Detecting Earnings Management.** The Accounting Review, 70, 193-225.
- [28] Dobbin, F., Jung, J. (2010). **How Agency Theory BroughtDown the Economy and Why it Might Again. Markets on Trial: The Economic Sociology of the U.S. Financial Crisis (Research in the Sociology of Organizations);** 30, 29-64.
- [29] Easton, G., Harris, T. (1991). **Earnings as an Explanatory Variable for Returns.** Journal of Accounting Research, 29 .19-36.
- [30] Etemadi, H., Momeni, M., Farajzadeh Dehkordi, H. (2012). **How Earnings Management Affect Earnings Quality?** Journal of Financial Accounting Research, 2(4), 101-122. (in Persian)
- [31] Etemadi, H., Rahmani, A., Azar, A., Hesarzadeh, R. (2012). **Critical review of quality of financial reporting researches and information-uncertainty based theory of quality.** Journal of Management Accounting, 5(15), 1-18. (in Persian)
- [32] Ewert, R. and A, Wagenhofer. (2015). **Economic Relations among Earnings Quality Measures,** ABACUS, 51(3), 311-355.
- [33] Ewert, R. and A, Wagenhofer. (2011). **Earnings Management, Conservatism, and Earnings Quality,** Foundations and Trends in Accounting, 6(2), 65-186.
- [34] Fontrodona, J., Sison, AJG. (2006). **the Nature of the Firm, Agency Theory and Shareholder Theory: A Critique from Philosophical Anthropology.** Business Ethics; 66(1), 33-42.
- [35] Foroughi, D., Alidadi, J. (2017) **the Impact of the Joint Board on Voluntary Disclosure of Information and Earnings Quality.** Journal of Financial Accounting and Auditing Research, 9(34), 61-84. (in Persian)
- [36] Francis, J., LaFond, R., Olsson, P., Schipper, K. (2004). **Costs of Equity and Earnings Attributes.** The Accounting Review, 79, 967-1010.
- [37] Healy, P. (1985). **The Effect of Bonus Schemes on Accounting Decisions.** Journal of Accounting and Economics, 7 (1), 85-107.
- [38] Hesarzadeh, R., Etemadi, H., Azar, A., Rahmani, A. (2016). **Modeling of Minimizing Uncertainty Based on Accounting Data Quality Proxies.** Journal of Experimental Studies of Financial Accounting, 13(50), 89-136. (in Persian)
- [39] Hossain, S. and Monroe, G. (2015). **Chief Financial Officer's Short- and Long-term Incentive-based Compensation and Earnings Management,** Australian Accounting Review, 25 (3), 279-291.
- [40] International Accounting Standards Board. (2008). **Exposure Draft on an Improved Conceptual Framework for Financial Reporting:** The Objective of Financial Reporting
- [۱۰] صوفی، هاشم علی و محمد پور، نعیمه (۱۳۹۴). **مدیریت سود بانگیزه‌های مالیاتی در گروه‌های تجاری، بررسی‌های حسابداری، دوره ۲، شماره ۷، ۸۳-۱۱۰.**
- [۱۱] فروغی، داریوش و علیدادی شمس آبادی، جمال (۱۳۹۶). **تاثیر هیئت مدیره مشترک بر افشای اختیاری اطلاعات و کیفیت سود، پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۹، شماره ۳۴، ۶۱-۸۴.**
- [۱۲] کاظمی علوم، مهدی، عبدی، محسن، ختن لو، مصطفی و جعفری، مزده (۱۳۹۷). **بررسی همگرایی مدل‌های اندازه‌گیری کیفیت سود، پژوهش‌های تجربی حسابداری، دوره ۸، شماره ۲۹، ۶۹-۸۲.**
- [۱۳] مدرس، احمد، قفقازی، زهرا و شاکری، امیر (۱۳۸۸). **بررسی انگیزه‌های مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران (مورد صنایع نفتی، شیمیایی و فلزی)، حسابداری مالی، دوره ۱، شماره ۴، ۵۹-۷۸.**
- [۱۴] نمازی، محمد (۱۳۸۴). **بررسی کاربردهای تئوری نمایندگی در حسابداری مدیریت، پیشرفت های حسابداری، دوره ۲۲، شماره ۲، ۱۴۷-۱۶۴.**
- [۱۵] نوروش، ایرج، ناظمی، امین و حیدری، مهدی (۱۳۸۵). **کیفیت اقلام تعهدی و سود با تاکید بر نقش خطای برآورد اقلام تعهدی، بررسی های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۳، شماره ۴۳، ۱۳۵-۱۶۰.**
- [۱۶] نوروش، ایرج، سیاسی، سحر و نیکبخت، محمدرضا (۱۳۸۴). **بررسی مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس تهران، علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، دوره ۲۲، شماره ۲، ۱۶۵-۱۷۷.**
- [۱۷] یعقوب نژاد، احمد، بنی مهد، بهمن و شکری، اعظم (۱۳۹۱). **ارائه الگو برای اندازه گیری مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، حسابداری مدیریت، دوره ۵، شماره ۱۲، ۱-۱۶.**
- [18] Belot, F., Serve, S. (2018). **Earnings Quality in private SMEs: Do CEO Demographics Matter?** journal of Small Business Management, 56(1), 323-344.
- [19] Beyer, Anne , Guttman, Ilan, Marinovic, Iva'n, (2019). **Earnings Management and Earnings Quality: Theory and Evidence.** The Accounting Review, 94, 77-101.
- [20] Bhattacharya, U., Daouk, H., Welker, M. (2003). **The World Price of Earnings Opacity.** The Accounting Review 78, 641- 678.
- [21] Butler, M., Andrew, L. and Michael, W. (2004). **An Empirical Analysis of Auditor Reporting and Its Association with Abnormal Accruals.** Journal of Accounting and Economics, 37(2), 139-165.
- [22] Dasine, M., Tareverdi, Y., Heydar pour, F. (2015). **The Impact of Accounting-Based Criteria on Earnings Characteristics on Undesirable Risk of Earnings.** Journal of Financial Accounting and Auditing Research, 11(41), 153-176.
- [23] Dawar, V. (2015). **The Relative Predictive Ability of Earnings and Cash Flows.** Management Research Review, 38(1), 367-380.
- [24] Dechow, P., Ge, W & Schrand, C. (2010). **Understanding Earnings Quality: Are View of the Proxies, their**

- [56] Safarzadeh, M., Vahedian, R. (2017). **The Impact of the Global Financial Crisis on Earnings Quality**. Journal of accounting science, 4(8), 37-64. (in Persian)
- [57] Scott, W. (2009). **Financial Accounting Theory, Financial Accounting Theory**, Prentice Hall, chapter 11.402-428.
- [58] Shariatpanahi, M. (2003). **Evaluating Corporate Performance and Managers' Behavior Control Mechanisms: A Representative Theory Perspective**. Journal of Accounting Studies, 1(1), 85-108. (in Persian)
- [59] Sufi, H., Mohammad pur, N. (2015). **Earning Management of Tax Incentives in Business Groups**. Journal of Accounting Reviews, 2(7), 83-110. (in Persian)
- [60] Yaghoobnejad, A., Banimahd, B., Shokri, A. (2012). **Presentation of a Model for Measuring Earnings Management in Tehran Listed Firms**. Journal of Management Accounting, 5(12), 1-16. (in Persian)
- [61] Xinghua, G., Yonghong, J., Xiumin, M. (2020). **Is Accounting Information Quality Priced in Managerial Labor Market?**, Electronic copy available at: <https://ssrn.com/abstract=3633357>.
- [62] hang, y., Perols, J., Robinson, D., Smith, T. (2018). **Earnings Management Strategies to Maintain a String of Meeting or Beating Analyst Expectations**, Advances in Accounting, Forthcoming, 1-39.
- and Qualitative Characteristics of Decision-useful Financial Reporting Information. London, 1-64.
- [41] Jensen, M., Meckling, W. (1976) **Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Capital Structure**, Journal of Financial Economics, 3,305-60.
- [42] Jones, J. (1991). **Earnings Management during Import Relief Investigations**. Journal of Accounting Research, 29(2), 193-22.
- [43] Kazemi olum, M., Abdi, M., Khotanlu, M., Jafari, M. (2018). **Evaluation of Convergence of Profit Quality Measurement Models**. Journal of Empirical Research In Accounting, 8(29), 69-82. (in Persian)
- [44] Kim, K. and Limpaphayom, P. (1998). **Taxes and Firm Size in Pacific Basin Emerging Economies**. Journal of International Accounting Auditing and Taxation, 7 (1), 47-63.
- [45] Li, F., Abeysekera, I. and Ma, S. (2011). **Earnings Management and the Effect of Earnings Quality in Relation to Stress Level and Bankruptcy Level of Chinese Listed Firms**, Corporate Ownership and Control. 9(1), 366-391.
- [46] McNichols, M. (2002). **Discussion of the quality of accruals and earnings: The role of accrual estimation errors**, The Accounting Review, 77(1), 61-69.
- [47] Moddares, A., Ghafghazi, Z., Shakeri, A. (2009). **Investing Income Management Motivations in Companies Listed in Tehran Stock Exchange (Case of Oil, Chemical and Metal Industries)**. Journal of Financial Accounting Research, 1(4), 59-78. (in Persian)
- [48] Monem, R. and Farshadfar, S. (2007). **Has Earnings Quality Declined Over Time?**, www.accg.mq.edu.au/Accg_docs/pdf/seminar_papers/2007/E_Quality_Monem.
- [49] Namazi, M. (2013). **Role of the Agency Theory in Implementing Management Control**, Journal of Accounting and taxation, 5 (2), 38-47.
- [50] Namazi, M. (2005). **Investigating the Applications of Agent Theory in Management Accounting**, Journal of Accounting Advances, 22 (2), 147-164.
- [51] Noravesh, E., Nazemi, A., Heidary, M. (2006). **The Quality of Accruals and Earnings with Emphasis on the Role of Accrual Error Estimation**. Journal of Accounting and Auditing Review, 13(43), 135-160. (in Persian) [۱۴]
- [52] Noravesh, E., Sepasi, S., Nikbakht, M. (2005). **Earnings Management Survey of Companies Listed in Tehran Stock Exchange**. Journal of Social Sciences and Humanities Shiraz University, 22(2), 165-177. (in Persian)
- [53] Othman, H. and Zegal, D. (2006). **A Study of Earning Management Motives in the Anglo-American and Euro-Continental Accounting Models: the Canadian and French**, The international journal of accounting, 41(4), 406-435.
- [54] Penman, S. and Zhang, X. (2002). **Accounting Conservatism, the Quality of Earnings, and Stock Returns**, the Accounting Review, 77, 237-264.
- [55] Pourhydari, O., Hemmati, D. (2004). **Investigate the Effect of Debt Contracts, Political Costs, Bonus Plans and Ownership of Earnings Management in Listed Companies in Tehran Stock Exchange**. Journal of Accounting and Auditing Review, 11(36), 47-63. (in Persian)